

ZPRAVODAJ 1998/2

Návštěva Sira Nicolase G. Wintona

V březnu přivítalo Vzdělávací a kulturní centrum významného hosta – Sira Nicolase Wintona z Londýna. Tento úředník londýnské burzy sehrál v letech 1938 - 1939 klíčovou roli při záchraně skupiny 664 českých, převážně židovských dětí. Zorganizoval několik transportů z Prahy do Anglie, a zasloužil se tak o to, že tyto děti nepotkal osud jejich rodin, které se v převážné většině nedožily konce druhé světové války. Vlastnímu převozu dětí předcházelo nelehké jednání s anglickými a později i okupačními německými úřady. Obtížné bylo již samo sestavení seznamu dětí, protože jejich rodiče se od nich jen těžko odlučovali. V Anglii byly děti ubytovány v rodinách, které se o ně staraly až do konce války. Po válce se „Wintonovy děti“ většinou do Československa nevrátily a Nicolas Winton pokračoval ve své každodenní práci burzovního pracovníka, aniž by měl kdo tušení o jeho záslužném činu. Teprve padesát let po válce byl Nicolas Winton objeven svými chráněnci, a mohlo mu tak být vyjádřeno poděkování za záchranu dětských životů.

Sir Winton zavítal do Prahy již v roce 1991, kdy ho přijal prezident Václav Havel. V březnu 1998 roku přijel do Prahy znovu, aby se slovenským režisérem Matejem Mináčem a spisovatelem Jiřím Hubačem natočil o svém působení za války dokumentární film. Vzdělávací a kulturní centrum, které návštěvu zorganizovalo, při této příležitosti připravilo se vzácným hostem diskusní večer. Na setkání Sir Winton přeplněnému auditoriu vyprávěl o průběhu a pozadí celé události a zodpověděl mnoho otázek. Vystoupení Sira Wintona bylo přítomno také mnoho těch, které před 60 lety zachránil.

Španělská synagoga

Stavební a restaurátorské práce ve Španělské synagoze dospěly do závěrečné fáze. V současné době se dokončuje restaurování památkově chráněných nástěnných maleb a výmalba prostor mimo hlavní loď synagogy. Po restaurování byly do oken zasazeny vitráže a pokračuje restaurování schránky na Tóru. V hlavní lodi probíhá instalace nového dřevěného obložení, které restaurátoři na místě opatřují malbou podle původní předlohy.

V roce 1935 byla jižní část synagogy rozšířena o moderní přístavbu (prostor za hlavním vstupem do synagogy), která do 2. světové války sloužila jako zimní synagoga. I v této části interiéru se provádějí opravy – instalace topení, výmalba, pokládá se nová podlaha a opravuje se schránka na Tóru. Po znovuotevření bude sál a malá galerie zimní synagogy sloužit k pořádání dočasných výstav. V rámci celkové opravy Španělské synagogy se též restaurují a opravují vzácné varhany z roku 1880. Po instalování budou varhany opět uvedeny do provozu při plánovaných koncertech.

V plném proudu jsou již přípravy na historickou expozici, která bude ve Španělské synagoze otevřena koncem roku a obsáhne dějiny českých Židů od konce 18. století do současnosti. Židovské muzeum chce tímto vyslovit díky za finanční příspěvek, který obdrželo na realizaci tohoto projektu od Magistrátu hl.m. Prahy.

Jak jsme již v předchozích číslech naše čtenáře informovali, náklady na stavební a restaurátorské zásahy ve Španělské synagoze jsou značné. Židovské muzeum proto přivítá jakoukoli finanční pomoc. Zájemci mohou své příspěvky zasílat na

adresu:

Židovské muzeum v Praze,
bankovní účet č. 195414380237/0100, Komerční banka a.s., Spálená 51, 110 00
Praha 1

Služby návštěvníkům Židovského muzea

Židovské muzeum v Praze pečuje o soubor architektonicky a historicky cenných kulturních památek – Pinkasovu, Maiselovu, Klausovou a Španělskou synagogu, Starý židovský hřbitov a Obřadní síň. Stavby se nacházejí v místech bývalého pražského Židovského města. Celá tato oblast je od roku 1971 součástí pražské památkové rezervace, která je zařazena do seznamu světových památek UNESCO. Židovské muzeum patří vedle Pražského hradu k nejnavštěvovanějším historickým částem Prahy. Ročně jím prochází téměř 600 000 návštěvníků z celého světa. Příznivé je, že velkou část z nich tvoří mládež. U návštěv ze zahraničí představuje téměř polovinu z celkového počtu zahraničních turistů a u návštěv z České republiky dvě třetiny českých dospělých návštěvníků. Relativně vysokou návštěvnost českých středoškolských a vysokoškolských studentů lze v nemalé míře připsat působení Vzdělávacího a kulturního centra muzea, které připravuje přitažlivé vzdělávací a kulturní programy. Tímto způsobem se naplňuje jeden ze základních koncepčních záměrů Židovského muzea: postupně a systematicky zaplnit více než čtyřicetileté vakuum v oblasti informací o judaismu a židovských dějinách.

V roce 1995 muzeum zavedlo automatizovaný systém rezervování vstupenek prostřednictvím Rezervačního centra. Centrum přijímá objednávky od turistických skupin i jednotlivců. Pomocí časových rezervací přidělovaných počítačem se řídí pohyb návštěvníků celým areálem muzea. Tím se do značné míry zamezuje hromadění lidí v jednotlivých historických objektech.

Překračování kapacity muzea dříve velmi znepríjemňovalo prohlídku a neprospívalo ani památkám a vystaveným exponátům. Prostřednictvím Rezervačního centra si lze objednat vstupenky do všech historických objektů muzea a navíc do Staronové synagogy, kterou spravuje Židovská obec v Praze. Rezervování vstupenek však není povinné. Návštěvníci si mohou vstupenky zakoupit i bezprostředně před návštěvou muzea v Rezervačním centru, v Maiselově nebo Pinkasově synagoze a rovněž v turistické kanceláři Matana v Maiselově ulici.

Kromě vstupenek Rezervační centrum zajišťuje podle individuálního zájmu turistů i průvodce, kteří jsou schopni podat výklad v angličtině, francouzštině, hebrejštině, italštině, němčině, ruštině a španělštině. Aby se zvýšily znalosti průvodců a zkvalitnily služby turistům, Židovské muzeum pořádá pro průvodce zvláštní přednášky a ověřovací testy. Na základě těchto testů průvodci získávají licenci pro provádění v objektech Židovského muzea. Od roku 1995, kdy byl tento systém zaveden, bylo vydáno na 1300 licencí. Vzhledem k postupnému rozšiřování expozic Židovského muzea připravilo Vzdělávací a kulturní centrum nové kurzy, jejichž absolventi získají novou licenci nezbytnou od července 1999. Tímto způsobem se znalosti průvodců doplní a znovu prověří.

Židovské muzeum se podobně jako jiná muzea snaží zpřístupnit objekty tělesně postiženým návštěvníkům s omezenou pohyblivostí. S ohledem na historický charakter památkově chráněných objektů je obtížné, a někdy i nemožné

provádět dodatečné zásahy do staveb. Z těchto důvodů muzeum nemůže ve všech objektech zajistit bezbariérový přístup. Přesto prostřednictvím svého Rezervačního centra vychází tělesně postiženým návštěvníkům vstříc a zajišťuje jim vstup do většiny expozic. Bezbariérový přístup bude mít Španělská synagoga, s jejímž otevřením se počítá koncem roku 1998.

Adresa Rezervačního centra:

U Starého hřbitova 3a,
110 00 Praha 1,
tel: 00420 2 / 23 17 191,
fax: / 23 17 181,
e-mail: [✉ marek.selnekovic@ort.ecn.cz](mailto:marek.selnekovic@ort.ecn.cz)

Otevírací hodiny v historických objektech muzea:

denně kromě soboty a židovských svátků, leden – březen: 9.00 – 16.30, duben – říjen: 9.00 – 18.00, listopad – prosinec: 9.00 – 16.30.

Z činnosti Vzdělávacího a kulturního centra

Od počátku roku 1998 Centrum pořádá zajímavé přednáškové cykly, na nichž se podílejí přední čeští, případně i zahraniční odborníci z oblasti hebraistiky, judaistiky a literární historie a představitelé Židovské obce v Praze. Zájemci o židovskou tematiku si mohou vybrat poutavé a odborně fundované přednášky z těchto cyklů: Židovský rok – o židovských svátcích a s nimi spojených zvycích, Židovské myšlení – o otázkách židovské etiky, filosofie, bible, talmudu a kabaly, Židovští autoři v literaturách evropských zemích a letos velmi aktuální filmový cyklus 50. výročí Izraele. Nabídka filmů je navíc rozšířena o filmová představení, otevřené komunity Bejt Praha, které Centrum poskytuje prostor k promítání. Pravidelnou součástí programové nabídky jsou též koncerty židovské hudby místních skupin Mišpacha, Ester, Klezmerim a Šarbilach.

V dubnu a květnu tohoto roku Centrum za přispění dalších institucí zorganizovalo několik kulturních akcí i mimo své prostory. Všechny se setkaly s příznivým ohlasem veřejnosti. Pro přátele a příznivce Židovského muzea Centrum připravilo ve spolupráci s Divadlem Archa zvláštní divadelní představení Sladký Theresienstadt – divadelní hru českého spisovatele a divadelního režiséra Arnošta Goldflama (režie: Damien Gray). Pozvání přijala řada významných osobností z kulturního a politického života jako např. předseda Senátu Parlamentu ČR dr. Petr Pithart, ministr vnitra ČR dr. Cyril Svoboda, poslanec Sněmovny Parlamentu ČR dr. Jiří Payne a zástupci diplomatického sboru v České republice.

Druhou kulturní událostí, na které se Židovské muzeum prostřednictvím Vzdělávacího centra podílelo, byl 4. mezinárodní knižní veletrh Svět knihy. Přehlídka se konala 21. – 24. května 1998 v Praze pod záštitou ministra kultury ČR a magistrátu hl.m. Prahy. Hlavní hostující zemí veletrhu byl Izrael. Pro tuto příležitost Centrum připravilo besedu s izraelskou spisovatelkou Ruth Elias, jejíž

kniha Naděje mi pomohla přežít vyšla česky již podruhé. Společně s Obcí překladatelů Centrum dále uspořádalo konferenci Česká židovská literatura, židovská tematika a překlad. Na celodenním jednání vystoupili přední čeští kritici, spisovatelé a překladatelé. Na dopoledním semináři, kterému předsedal ředitel Vzdělávacího a kulturního centra dr. M. Pojar, vystoupili mj. dr. Jiřina Šedinová, spisovatel Ivan Klíma, prof. Eduard Goldstücker, doc. Bedřich Nosek, překladatel J. Vacek, vrchní rabín Karol Sidon a spisovatel a ředitel nakladatelství Sefer Jiří Daníček. Z Izraele zavítali na konferenci vzácní hosté – spisovatelé a překladatelé Viktor Fischl, Ruth Bondy a ředitelka Ústavu pro překlad hebrejské literatury Nilli Cohen. Na veletrhu pak Židovské muzeum v Praze ve spolupráci s nakladatelstvím Federace židovských obcí v ČR Sefer a nadací Tereziánská iniciativa představilo návštěvníkům svou publikační činnost.

Návštěvy v muzeu

V dubnu navštívila Židovské muzeum řada významných politických představitelů ze zahraničí. Patřili mezi ně generální tajemník Západoevropské unie José Cutileira, francouzský ministr pro evropské záležitosti Pierre Moscovici, velvyslankyně Lotyšska Aija Odina a rada velvyslanectví Indické republiky Deepak Bhojwan.

V květnu si Židovské muzeum prohlédli velvyslanci deseti jihoamerických států, zástupkyně starosty města Jeruzaléma Jehudit Huebner a izraelský spisovatel Efraim Kishon.

Česká města v Izraeli

V březnu tohoto roku byla v prostorách telavivské radnice otevřena putovní výstava Kořeny židovského národa v Čechách a na Moravě, na které se představila řada českých a moravských měst. Židovské muzeum v Praze bylo na výstavě zastoupeno dvěma panely s fotografiemi interiéru a exteriéru svých historických objektů. Po Tel Avivu hostily putovní výstavu města Haifa a Jeruzalém.

Nabídka z produkce muzea

Židovské muzeum vydalo nové číslo odborného časopisu *Judaica Bohemiae*, které přináší tyto příspěvky:

a) odborné studie a články

Alexandr Putík: Zápas o konverzi v Kolíně n. Labem v roce 5426/1666.

Příspěvek k ohlasům na mesianistické vystoupení Šabataje Cviho.

Lenka Matušíková: K povinnostem pražských Židů na konci 17. století

Abraham David: Pražský MAHARAL a jeho účast na polemice mezi Židy a křesťany

Michal Frankl: Můžeme-li my, čeští katolíci, býti antisemity? Antisemitismus v počátcích českého křesťansko-sociálního hnutí.

Václav Štěpán: Antisemitismus v národních hnutích na Těšínsku
David Chaloupka: Hugo Steiner-Prag a scénická výprava k opeře Golem od Eugena d'Alberta
Anna Hyndráková – Anna Lorencová: Systematický sběr vzpomínek prováděný Židovským muzeem v Praze – V. část
Andrea Braunová – Daniel Polakovič: Dodatky ke katalogu pražských hebrejských tisků ze sbírky Židovského muzea v Praze

b) kronika:

Leo Pavlát: Zpráva o činnosti Židovského muzea v roce 1997
Jiří Fiedler: Katalog židovských obcí.

Bližší informace o možnosti získání ročenky Judaica Bohemiae lze získat na adrese:

Židovské muzeum v Praze,
Jáchymova 3,
110 00 Praha 1,
fax: 00420-2-2310681